

Ivan Macut

EKUMENSKA BIBLIOGRAFIJA U ČASOPISU NOVA REVIJA
(1922. - 1941.)

POPIS I KRATKA ANALIZA

Ecumenical Bibliography in the Journal "Nova Revija" (1922-1941)
List and brief analysis

UDK: 01:27-675
050

Pregledni znanstveni rad
Review article
Primljeno: 7/2019.

Sažetak

Članak pod naslovom Ekumenska bibliografija u časopisu Nova revija (1922. – 1941.) uz uvod i zaključak, podijeljen je na tri dijela. U uvodu autor ukratko piše o nastanku časopisa Nova revija. Prvo poglavlje posvećeno je detaljnoj ekumenskoj bibliografiji časopisa i to od 1922. do 1941. godine, dakle od početka pa do prestanka izlaženja. U ostalim poglavljima autor donosi grupiranje ekumenske bibliografije po pojedinim teološkim i ekumenskim temama te ih autor nakon toga predstavlja i analizira. Obradene su tri teme: Prva svjetska konferencija praktičnog kršćanstva u Švedskoj, Euharistija i Pitanje papinstva. Autorov je zaključak da su svi tekstovi u skladu s ondašnjim stavom Katoličke Crkve, teološkim postavkama i promišljanjima onoga vremena te da svi skupa promiču ekumenizam povratka, a što je i bila tendencija u pred-saborskoj katoličkoj ekumenskoj teologiji.

Ključne riječi: Nova revija; Petar Grabić; franjevci; ekumenizam; povratak.

UMJESTO UVODA – UKRATKO O NASTANKU ČASOPISA NOVA REVLIJA

Teološki časopis¹ *Nova revija* nerazdvojivo je vezan uz ime fra Petra Grabića². On je uz profesorski rad i predavanje teologije i filozofije, rado surađivao i s mnogobrojnim časopisima, a što se jasno vidi i iz njegovih objavljenih članaka³. Uz objavljivanje teoloških i filozofskih članaka, Grabić se bavio i mišlju o pokretanju franjevačkog časopisa u našim krajevima.

Budući da su postojeći časopisi bili pretrpani pristiglim tekstovima te je katkad bilo potrebno i duže čekati za objavu pa su pojedini tekstovi koji su govorili o aktualnim događajima, izašavši sa zakašnjenjem, ujedno i zastarjeli, provincijali franjevačkih provincija na svojim zajedničkim sastancima u godinama od 1910. do 1920. godine odlučili su se za osnivanje zajedničkoga kulturnoga glasnika. Tako su na sastanku u Sarajevu 14. i 15. srpnja 1913. godine, osnovali odbor koji je imao zadaću raditi na centraliziranju prosvjetnog i književnog rada hrvatskih franjevača. Za predsjednika odbora izabran je fra Ante Cikojević. Nažalost, stvari nisu išle očekivanim tijekom, pa takav časopis nije ni pokrenut⁴. Prvi svjetski rat i ostale neprilike u društvu odgodili su za neko vrijeme izvršenje ove zajedničke odluke.

Nakon što je Prvi svjetski rat završio, ponovno se javila misao o potrebi osnivanja zajedničkog časopisa. U svemu tome odlučujuću ulogu imao je upravo fra Petar Grabić. U to vrijeme još nije bio provincijal, ali je kao zauzeti profesor u Makarskoj došao u dodir s tadašnjim provincijalima i ostalim profesorima drugih franjevačkih provincija te je snažno pokrenuo ovu zamrlu inicijativu koja se na koncu i ostvarila. Tako je na sastanku provincijala

¹ U prikazu nastanka časopisa *Nova revija* slijedimo i uglavnom preuzimamo vlastiti tekst iz: Ivan Macut – Petar Macut, *Petar Grabić. Nova revija – Vjeri i nauci*, Služba Božja, Split, 2018., str. 17–20.

² O ovom časopisu može se pogledati i sljedeći tekst: Stjepan Čovo, *Nova revija – vjeri i nauci*, u: *Zbornik Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja*, Split, 1986., sv. 18, str. 215–236. „Fra Ante je 19. prosinca 1921. kao provincijal sazvao u Splitu sastanak svih provincijala zbog osnivanja zajedničkog franjevačkog glasila. Na tom sastanku odlučeno je da se pokrene časopis „Nova revija“, a prvi broj je izašao u ožujku 1922. Izlazila je kao tromjesečni časopis posvećen vjeri i nauci, a prvi urednik je bio fra Petar Grabić.“ M. Glibota (priredio), *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, str. 23.

³ Božo Vuco svjedoči da su Grabićevi članci i prilozi bili „dosta česti i dobro zapazeni“ te se tako „njegovo ime spominjalo među imenima jačih kulturnih radnika u našim stranama“. B. Vuco, *O. P. Grabić i „Nova revija“*, str. 50.

⁴ Usp. M. Glibota (priredio), *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, str. 23.

koji se održao od 18. do 21. prosinca 1921. godine odlučeno da se pokrene zajednički časopis pod nazivom *Nova revija*, a glavnim urednikom imenovan je upravo Grabić⁵. Bio je glavni urednik časopisa od 1922. do 1931. godine⁶. I nakon što je prestao biti glavnim urednikom, Grabić je, naravno, u skladu sa svojim obvezama, i dalje surađivao preko svojih kraćih ili dužih tekstova za pojedine rubrike časopisa.

U uvodniku u prvom broju o razlozima okretanja revije piše Grabić sljedeće: „Oni [franjevački provincijali šest provincija u tadašnjoj Jugoslaviji, op.a.] ga htješe pokrenuti s dva razloga: prvo, da bi oko ovoga religiozno–kulturnog ognjišta okupili voljne i sposobne franjevce u Jugoslaviji, koji inače rasijani bez uzajamne su povezanosti i bez mogućnosti, da u ovim oskudnim vremenima radi nestašice sredstava objelodanjuju svoje literarne radove; a osim toga, oni svjesni važnosti akcionog programa svog sv. oca Franje: *Non sibi soli vivere sed et aliis proficere*, žele, da naša revija služi općim interesima vjere i nauke. Provincijali se nadaju, da će se nastojanjem uredništva oko *Nove revije* okupljati naša narodna kršćanska inteligencija, spremna da perom radi za prosvjetno, moralno i religiozno osviještenje našega naroda. Uredništvo će sa svoje strane nastojati da u zacrtanom pravcu *Novu reviju* vodi k pobjedi prave vjere i zdrave nauke.“⁷

Časopis *Nova revija* od početka je bila zapažena ne samo kod nas, nego i u inozemstvu. Naime, o tome nam svjedoči tekst iz časopisa *Nova revija* 1924. godine gdje se govori o međunarodnoj razmjeni časopisa. Saznajemo da je mnoštvo stranih časopisa ima-

⁵ Usp. B. Vuco, O. P. Grabić i „*Nova revija*“, str. 50–51. Prema dopisu iz provincijalata od 24. veljače 1922., br. 259. provincijal fra Ante Cikojević dao je glavnom uredniku dopuštenje ovim riječima: „Prema kanonu 1385, paragraf 3. Kodeksa dozvoljavam da možete uređivati i izdavati tromjesečni časopis „*Nova revija*“. Želim da Vas Gospodin pomaže u Vašem radu koga poduzimljete na slavu njegovu. Dajem Vam sveti serafski blagoslov.“ Navod preuzet iz: M. Glibota (priređio), *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, str. 24.

⁶ Kratki pregled o časopisu *Nova revija* može se pročitati u: Dubravka Dujmović – Dujo Jukić, *Listovi i časopisi u Provinciji*, u: *Gospodin vam dao mir*, str. 451–453. Ivan Šestak o časopisu *Nova revija* i o njezinim suradnicima piše sljedeće: „U njemu su sudjelovali mnogi ugledni franjevci, koji su mahom svoje studije završavali u inozemstvu, kao i ostali istaknuti hrvatski pisci toga vremena. Časopis je dodatno zadobio na kvaliteti kad su 1932. godine njegovo uređivanje preuzeli profesori franjevačke bogoslovije u Makarskoj.“ Ivan Šestak, *Srednjovjekovna filozofija u hrvatskoj katoličkoj periodici od 1910. do 2012. godine*, u: *OŽ*, 70 (2016.), br. 4, str. 481. Spomenimo činjenicu kako su od početka časopisa urednici bili profesori franjevačke bogoslovije u Makarskoj, a ne tek od 1932. godine.

⁷ Uredništvo, *Naša Riječ*, u: *Nova revija. Vjeri i nauci*, 1 (1922.), br. 1, str. 1.

lo redovitu razmjenu s časopisom *Nova revija* čime je ona postala poznata i ugledna i kod stranih čitatelja, a ne samo domaćih⁸.

Časopis je za sve vrijeme svoga izlaženja bio ugledan i kvalitetan u teološkim krugovima te u njemu možemo pronaći izvorne teološke i filozofijske radove, recenzije aktualnih i relevantnih knjiga na više jezika te su se obrađivala i druga relevantna kulturna i vjerska pitanja⁹.

1. EKUMENSKA BIBLIOGRAFIJA

Kada je riječ o ekumenskoj bibliografiji u časopisu *Nova revija*, donosimo je po pojedinim godinama izlaženja časopisa, a iza pojedinih bibliografskih jedinica donosimo u kojem je broju od pojedine godine članak izišao.

1922.

Dr. Ivanov [Petar Grabić], *Religiozna ideologija pravoslavnoga vladike dr. Velimirovića*, br. 1, str. 47–64.

O. Teofil Harapin, *Papinski orijentalni institut u Rimu*, br. 1, str. 65–68.

Ante Crnica, *Kriza protestantizma*, br. 1, str. 69–70.

Dr. Ivanov [Petar Grabić], *Religiozna ideologija pravoslavnoga vladike dr. Velimirovića*, br. 2, str. 149–157.

Protestantski glas o protestantskoj i katoličkoj Crkvi u Njemačkoj iza sloma, br. 2, str. 169–170.

Pravoslavni Rus Petar Hanski o jedinstvu ruske i katoličke crkve, br. 4, str. 357–358.

T[eofil] Velnić, *Ikonostas*, br. 4, str. 361.

⁸ Usp. Zamjena „Nove revije“ sa stranim časopisima, u: *Nova revija. Vjeri i nauci*, 3 (1924.), br. 2, str. 203–204. Vidi još i: Zamjena „Nove revije“ sa stranim časopisima, u: *Nova revija. Vjeri i nauci*, 3 (1924.), br. 3, str. 306–307; Zamjena „Nove revije“ sa stranim časopisima, u: *Nova revija. Vjeri i nauci*, 3 (1924.), br. 4, str. 400.

⁹ Usp. Dušan Moro, *Studij teologije u Provinciji*, u: *Gospodin vam dao mir*, str. 489. „Već u prvoj godini izlaženja časopis *Nova revija* je postao jako poznat kod nas, a s drugim godištem ovaj časopis prelazi naše granice ulazi u široki krug ondašnje svjetske javnosti. Čitala se u Francuskoj, Njemačkoj, Belgiji, Austriji, Švicarskoj, Čehoslovačkoj i Turskoj. Njezini suradnici bila su prvoklasna pera, koja su služila katoličkoj istini, branili nauk svete vjere. *Nova revija* je pratila čitav kulturni život, a sve njegove pojave promatrala je kroz pod vidom katoličkih načela, moralnih istina i nacionalnih ideala, pa je postala kulturna potreba za naš katolički intelektualni svijet, kao svjetlo i pomoć u vrtlogu novih strujanja i pokreta.“ M. Glibota (priredio), *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, str. 24.

1923.

T[eofil] Velnić, *Žena i svećenička služba u kat. Crkvi*, br. 1, str. 93–95.

Franc [Jaklič], *Zašto mi katolici častimo papu?*, br. 1, str. 95–96.

Mitropolit kijevski Antonije i lažni dogmati, br. 1, str. 113.

Lov na unijate, br. 1, str. 113–114.

Kršćanski Istok i misije, br. 2, str. 192–194.

Statistika istočnih crkava, br. 2, str. 214.

Rus Verhovskij i sjedinjenje crkava, br. 4, str. 376–378.

Dr. Ivanov [Petar Grabić], *Nova pravoslavna Kristologija*, br. 4, str. 378.

1924.

P[etar] Grabić, *Problem papine vlasti u našem narodu*, br. 1, str. 7–20.

[Gablo] Cvitanović, *Što je Starokatolička Crkva?*, br. 1, str. 69–70.

A[nte] Guberina, *Istočni svetac o ljubavi k domovini*, br. 3, str. 282–284.

G[ablo] Cvitanović, *Katolicizam i Protestantizam u današnjoj Njemačkoj*, br. 4, str. 384–385.

Američki Anglikanci za sjedinjenje Crkava, br. 4, str. 399–400.

1925.

A. Nadilovski, *Hrvatska starokatolička crkva*, br. 1, str. 86–87.

B[ožo] Vuco, *Ugledni protestant o franjevačkoj misiji*, br. 2, str. 198–200.

A[nte] Guberina, *Rusko pravoslavlje i patrijarha Tihon*, br. 2, str. 200–202.

A[nte] Guberina, *Pravoslavni nacionalizam*, br. 3, str. 298–301.

A[nte] Crnica, *Prijedlog zakona o srpskoj pravoslavnoj crkvi*, br. 3, str. 303–304.

[Petar] G[rabić], *Kongres za proučavanje istočnog bogoslovlja*, br. 3, str. 321–322.

Roko Rogošić, *Sadanje stanje srpske crkve*, br. 4, str. 378–395.

Etnologija kao sredstvo protiv pozitivnih vjera: katolištva i pravoslavlja, br. 4, str. 417–418.

1926.

Augustin Guberina – Makarska, *Katolicizam u kršćanskoj starini*, br. 1, str. 26–41.

A[nte] Cikojević, *Dvije Crkve, jedna vjera, jedan Bog*, br. 1, str. 61–63.

Pismo jednog obraćenog Rusa, br. 1, str. 74–75.

Aug[ustin] Guberina, G. Dimitrijević o moralnim prednostima *Pravoslavlja*, br. 2, str. 161–164.

Značajna konferenca praktičnog kršćanstva u Švedskoj, br. 2, str. 188–189.

Bono M. dr. Radonić, *Sv. Franjo i protestanti*, br. 3 – 4, str. 460–465.

1927.

David Zrno, *Unionističko zborovanje u Beču*, br. 1, str. 59–65.

A[nte] Crnica, *Što uče starokatolici*, br. 1, str. 68–69.

Anglikanac – pobožan sv. Franji, br. 2, str. 215–216.

Protestanti i misije, br. 3 – 4, str. 330.

K[arlo] N[ola], *Približavanje protestanata tradiciji i katoličkoj crkvi*, br. 3 – 4, str. 335–336.

Gabro Cvitanović, *Osebuja polemika pravoslavnog popa*, br. 3 – 4, str. 336–342.

1928.

Petar G[rabić], *Odjeci Papine poslanice o jedinstvu Crkve*, br. 1, str. 65–66.

B[ože] Vuco, *Trzavice u anglikanskoj crkvi*, br. 2, str. 175–178.

A[ugustin] Guberina, *Smisao i metode rada ćirilmetodske ideje*, br. 2, str. 187–190.

Prilike u katoličkoj armenskoj crkvi, br. 2, str. 203–205.

Protestantski Franjevci, br. 2, str. 210.

Ujedinjenje crkava i ruska pravoslavna Crkva, br. 3, str. 293–294.

Sveti O. Pijo XI. i proučavanje znanosti, koje se tiču kršćanskog istoka, br. 4, str. 410–411.

Ujedinjenje Bibličnog i Orinetalnog Zavoda s Gregorijanskom Universom, br. 4, str. 429.

1929.

Predstavnici episkopalne crkve u Americi i Prayerbook, br. 2, str. 215–216.

Janko Šimrak, *Crkvena unija u sjevernoj Dalmaciji u XVII. vijeku*, br. 3 – 4, str. 253–277.

Juraj Božitković, *Petrova ispovijest i njegovo prvenstvo u Mt 16, 13–19*, br. 3 – 4, str. 325–341.

Ante Cikojević, *Krst je temelj posluha Papi*, br. 3 – 4, str. 342–355.

Rogošić fra Roko, *Prvi srpski arhiepiskop Sava i Petrova Stolica*, br. 3 – 4, str. 368–389.

B[ože] Vuco, *Papinska nepogrešivost*, br. 3–4, str. 390–407.

A[ugustin] Guberina, *Ruski emigranti o naravi Crkve*, br. 3 – 4, str. 408–419.

Benigar Aleksa, *Sv. Maksim i vrhovno Papino poglavarstvo u crkvi*, br. 3 – 4, str. 483–496.

Ispovijest i molitva sv. Petru za ujedinjenje V. S. Solovjeva, br. 3 – 4, str. 505.

1930.

Janko Šimrak, *Sveta Stolica i Franjevci prema pravoslavnoj crkvi u primorskim krajevima*, br. 1, str. 22–38.

Janko Šimrak, *Sveta Stolica i Franjevci prema pravoslavnoj crkvi u primorskim krajevima*, br. 2, str. 81–92.

Papina misa za Rusiju, br. 2, str. 153.

Sabor Poljske pravoslavne crkve, br. 3, str. 244.

Istočna sedmica u Palermu, br. 3, str. 244.

Konferencija o sjedinjenju u Poljskoj, br. 3, str. 244.

R[oko] R[ogošić], *Euharistija i crkveno jedinstvo*, br. 4 – 5, str. 361–362.

J[anko] Šimrak, *Sv. Stolica i Franjevci prema pravoslavnoj crkvi u primorskim krajevima*, br. 6, str. 407–421.

Nova biblioteka za proučavanje kršćanskog istoka, br. 6, str. 498–499.

1931.

R[oko] R[ogošić], Šimrak Dr. Janko, *Spomenica kalendar grko-katoličke križevačke biskupije*, Zagreb, 1931., br. 1, str. 86–87.

Svepravoslavna konferencija na Atosu, br. 1, str. 95.

L[eonard] Bajić, Što je privelo u katoličku vjeru novoga obraćenika Mar Ivaniosa, br. 2, str. 145–146.

Priprava za „istočnu sedmicu“ u Sirakuzi, br. 2, str. 168–169.

Janko Šimrak, prof. univ., *Dr. Janko Jovanović (Ostroški) prema papama: Aleksandru VII. i Klementu X.*, br. 3 – 4, str. 173–185.

Karlo Nola, *Papin primat na Efeškom saboru*, br. 3 – 4, str. 255–257.

K[arlo] N[ola], *Jedno bizantinsko svjedočanstvo o Petrovu prvenstvu*, br. 3 – 4, str. 269–270.

Istočna Sedmica u Sirakuzi, br. 3 – 4, str. 298.

Dragutin Markov [Karlo Balić], *Napadaj jednog srpskog teologa na dogmu Neoskrvnjenog Začeca B. Djevice Marije*, br. 5 – 6, str. 330–352.

[Dragutin] Markov [Karlo Balić], „*Pravoslavni*“ teolog Dr. Jakšić napada i kult bl. Djevice Marije, br. 5 – 6, str. 390–393.

K[arlo] N[ola], *Protestantsko svjedočanstvo Marijina Djevičanstva*, br. 5 – 6, str. 404–405.

Protestantizam i božansko materinstvo Marijino, br. 5 – 6, str. 425–426.

1932.

Karlo Nola, *Ima li svetaca kod pravoslavne braće?*, br. 1, str. 58–61.

Smrt primasa luteranske crkve u Švedskoj, br. 1, str. 90.

Dragutin Markov [Karlo Balić], *Još o metodi, kojom srpski teolog hoće da pobije istinitost kat. Nauke o Neoskrvnjenom Začecu B. Dj. Marije*, br. 2, str. 123–140.

Gabro Cvitanović, *Franjevac gosp. Protojereju Krstanoviću*, br. 2, str. 148–152.

L[eonard] Bajić, *Pravoslavna crkva u polemici sa Pijom XI.*, br. 3, str. 207–216.

Službeni list srpske patrijaršije o ravnopravnosti vjeroispovijesti, br. 4, str. 374.

1934.

Janko Šimrak, *Prvi dio odgovora kaluđerima manastira Ostroga*, br. 1, str. 119–135.

Janko Šimrak, *Drugi dio odgovora kaluđerima manastira Ostroga*, br. 3 – 4, str. 227–251.

V. Radonić, *Biblija u protestantskim misijama*, br. 6, str. 444–445.

1935.

[O. Zdravko Gospić], *Dr. bogosl. i obaju prava, Pravni kriteriji za prosuđivanje jedinstva Crkve*, br. 2, str. 96–105.

[Božo Vuco], *Protukatolički stav „Glasnika“ službenog organa srpske pravoslavne patrijaršije*, br. 6, str. 405–406.

[Božo Vuco], *Ratoborni katolicizam prof. Šenemana u službenom glasilu srpske patrijaršije*, br. 6, str. 406–408.

[Božo Vuco], *Enciklika „Quadragesimo Anno“ i „Glasnik“ srpske patrijaršije*, br. 6, str. 408–409.

[Božo Vuco], *Još neke zanimljivosti iz službenog organa srpske patrijaršije*, br. 6, str. 409–410.

1936.

B[ožo] V[uco], *„Glasnik“ službeni organ srpske patrijaršije*, br. 1, str. 80–82.

P. Nikolajević, *Hoće li se ruska crkva ujediniti?*, br. 1, str. 127–128.

Rogošić Dr. Fra Roko, *Zgode i nezgode slavenske liturgije u Jugoslaviji i Bugarskoj*, br. 5 – 6, str. 257[274]–284[301].

1937.

Današnja društvena kriza i katolička Crkva u očima protestanta prof. Al Carrel, br. 1, str. 49.

Šta je veliki književnik Chesterton našao u katoličkoj Crkvi, br. 1, str. 53–54.

Bajić O. Leonard, *Osvrt na pravoslavnu opoziciju protiv konkordata*, br. 6, str. 421–432.

1938.

B[onaventura] M[arija] R[adonić], *Čudan strah pravoslavaca*, br. 1 – 2, str. 87–89.

Zdravko Gospić [Ante Crnica], *Prota Ljubo Vlašić i nerazrješivost katoličkog braka*, br. 1 – 2, str. 90–91.

B[onaventura] R[adonić], *Papinstvo trn u oku pravoslavnima*, br. 1 – 2, str. 91–92.

[Božo Vuco], *Dokumentovanost „Glasnika srpske pravoslavne patrijaršije“ kad je govor o Katoličkoj Crkvi*, br. 1 – 2, str. 93–95.

[Božo Vuco], *Opet o dokumentiranosti Glasnika srpske pravoslavne patrijaršije*, br. 1 – 2, str. 95–96.

[Bonaventura] R[adonić], *Neoprostiva uvreda Sv. Savi sa strane pravoslavnog episkopa*, br. 3, str. 205–208.

B[onaventura] M[arija] R[adonić], *Odgovor „Glasniku Srpske pravoslavne patrijaršije“*, br. 3, str. 210–212.

1939.

B[ožo] V[uco], *Protestantski i pravoslavni glasovi o papinstvu i ujedinjenju Crkava*, br. 2, str. 148–150.

B[onaventura] M[arija] R[adonić], *Ko je bez „Glave“?*, br. 3, str. 231–235.

Bone M[arija] Radonić, *Vidljiva glava pravoslavne crkve*, br. 4, str. 257–280.

B[ožo] V[uco], *Rad Papa za upoznavanje Istočne Crkve*, br. 4, str. 315–316.

P. Nikolajević, *„Na osnovu kojega zakona poništavaju rimokatolički ženidbeni sudovi mješovite brakove sklopljene u pravoslavnoj crkvi?“*, br. 4, str. 320–321.

Bone M[arija] Radonić, *Vidljiva glava pravoslavne crkve*, br. 5 – 6, str. 399–415.

„Pravoslavna crkva i zapadni hrišćani“, br. 5 – 6, str. 452–455.

B[one] M[arija] R[adonić], *Katolička Crkva i ujedinjenje crkava*, br. 5 – 6, str. 455–458.

P. Nikolajević, *Protojerej–stavrof Svetislav Bradvarović i katolički crkveni sud*, br. 5 – 6, str. 477–481.

1940.

Bone M[arija] Radonić, *Vidljiva glava istočne crkve*, br. 1, str. 41–52.

Bone M[arija] Radonić, *Vidljiva glava istočne crkve*, br. 2, str. 111–125.

Bone M[arija] Radonić, *Vidljiva glava istočne crkve*, br. 3 – 4, str. 209–223.

Bone M[arija] Radonić, *Snošljivost pravoslavne Crkve*, br. 5 – 6, str. 371–399.

[Božo Vuco], *Protestant u benediktinskom samostanu*, br. 5 – 6, str. 443–444.

78

2. TEMATSKA EKUMENSKA BIBLIOGRAFIJA

Kada je riječ o ekumenskim tekstovima i temama u časopisu *Nova revija*, onda možemo ustvrditi da se radi o raznolikim ekumenskim temama bilo u odnosu na pravoslavlje bilo u odnosu na protestantizam.

Brojni su teološki pisci koji su se u ovom časopisu bavili, između ostaloga, i ekumenskim temama. Tako možemo izdvojiti sljedeća značajna imena: Petar Grabić Teofil Harapin, Ante Crnica, Teofil Velnić, Gabro Cvitanović, Ante Guberina, Božo Vuco, Roko Rogošić, Karlo Nola, Jure Božićković, Janko Šimrak, Dragutin Markov [Karlo Balić], Leonard Bajić te Bonaventura Radonić. Svi se oni u različitoj bibliografskoj opsegu bave ekumenskim temama i o njima promišljaju. Njihovi tekstovi obuhvaćaju, kako smo već rekli, različite Crkve i crkvene zajednice, a samim time i različite ekumenske teme i područja. Dok su neki tekstovi isključivo informativne naravi te nas informiraju o brojčanom stanju članova pojedine Crkve u nekoj državi, drugi se bave različitim teološkim temama, a neki su čak i polemičke naravi i to ponajviše u odnosu na Srpsku pravoslavnu Crkvu i neka pravoslavna glasila.

Kada je riječ o tekstovima koji se bave teologijom, svakako među njima treba izdvojiti sljedeće važne ekumenske teme:

- Petrov primat i s njime povezan Papin primat: *Zašto mi katolici častimo papu*¹⁰; *Problem papine vlasti u našem narodu*¹¹;

¹⁰ Franc [Jaklić], *Zašto mi katolici častimo papu?*, u: *Nova revija*, (1923.), br. 1, str. 95–96.

¹¹ P[etar] Grabić, *Problem papine vlasti u našem narodu*, u: *Nova revija*, (1924.), br. 1, str. 7–20.

*Petrova ispovijest i njegovo prvenstvo u Mt 16, 13–19*¹²; *Krst je temelj posluha Papi*¹³; *Prvi srpski arhiepiskop Sava i Petrova Stolica*¹⁴; *Papinska nepogrešivost*¹⁵; *Sv. Maksim i vrhovno Papino poglavarstvo u crkvi*¹⁶; *Papin primat na Efeškom saboru*¹⁷; *Jedno bizantinsko svjedočanstvo o Petrovu prvenstvu*¹⁸; *Papinstvo trn u oku pravoslavnima*¹⁹; *Protestantski i pravoslavni glasovi o papinstvu i ujedinjenju Crkava*²⁰.

- Blažena Djevica Marija: *Napadaj jednog srpskog teologa na dogmu Neoskrvnjenog Začeca B. Djevice Marije*²¹; „Pravoslavni“ teolog Dr. Jakšić napada i kult bl. Djevice Marije²²; *Protestantsko svjedočanstvo Marijina Djevičanstva*²³; *Protestantizam i božansko materinstvo Marijino*²⁴; *Još o metodi, kojom srpski teolog hoće da pobije istinitost kat. Nauke o Neoskrvnjenom Začecu B. Dj. Marije*²⁵.
- Euharistija: R[oko] R[ogošić], *Euharistija i crkveno jedinstvo*²⁶.

¹² Juraj Božićković, *Petrova ispovijest i njegovo prvenstvo u Mt 16, 13–19*, u: *Nova revija*, (1929.), br. 3 – 4, str. 325–341.

¹³ Ante Cikojević, *Krst je temelj posluha Papi*, u: *Nova revija*, (1929.), br. 3 – 4, str. 342–355.

¹⁴ Roko Rogošić, *Prvi srpski arhiepiskop Sava i Petrova Stolica*, u: *Nova revija*, (1929.), br. 3 – 4, str. 368–389.

¹⁵ B[oze] Vuco, *Papinska nepogrešivost*, u: *Nova revija*, (1929.), br. 3 – 4, str. 390–407.

¹⁶ Aleksa Benigar, *Sv. Maksim i vrhovno Papino poglavarstvo u crkvi*, u: *Nova revija*, (1929.), br. 3 – 4, str. 483–496.

¹⁷ Karlo Nola, *Papin primat na Efeškom saboru*, u: *Nova revija*, (1931.), br. 3 – 4, str. 255–257.

¹⁸ K[arlo] N[ola], *Jedno bizantinsko svjedočanstvo o Petrovu prvenstvu*, u: *Nova revija*, (1931.), br. 3 – 4, str. 269–270.

¹⁹ B[onaventura] R[adonić], *Papinstvo trn u oku pravoslavnima*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 1 – 2, str. 91–92.

²⁰ B[ozo] V[uco], *Protestantski i pravoslavni glasovi o papinstvu i ujedinjenju Crkava*, u: *Nova revija*, (1939.), br. 2, str. 148–150.

²¹ Dragutin Markov [Karlo Balić], *Napadaj jednog srpskog teologa na dogmu Neoskrvnjenog Začeca B. Djevice Marije*, u: *Nova revija*, (1931.), br. 5 – 6, str. 330–352.

²² [Dragutin] Markov [Karlo Balić], „Pravoslavni“ teolog Dr. Jakšić napada i kult bl. Djevice Marije, u: *Nova revija*, (1931.), br. 5 – 6, str. 390–393.

²³ K[arlo] N[ola], *Protestantsko svjedočanstvo Marijina Djevičanstva*, u: *Nova revija*, (1931.), br. 5 – 6, str. 404–405.

²⁴ *Protestantizam i božansko materinstvo Marijino*, u: *Nova revija*, (1931.), br. 5 – 6, str. 425–426.

²⁵ Dragutin Markov [Karlo Balić], *Još o metodi, kojom srpski teolog hoće da pobije istinitost kat. Nauke o Neoskrvnjenom Začecu B. Dj. Marije*, u: *Nova revija*, (1932.), br. 2, str. 123–140.

²⁶ R[oko] R[ogošić], *Euharistija i crkveno jedinstvo*, u: *Nova revija*, (1930.), br. 4 – 5, str. 361–362.

Tekstovi i polemike sa Srpskom pravoslavnom Crkvom i tekstovi o ostalim pravoslavnim Crkvama i pravoslavlju općenito:

- Tekstovi i polemike sa Srpskom pravoslavnom Crkvom i njezinim glasilima: *Sadanje stanje srpske crkve*²⁷; *Osebuja polemika pravoslavnog popa*²⁸; *Prvi srpski arhiepiskop Sava i Petrova Stolica*²⁹; *Protukatolički stav „Glasnika“ službenog organa srpske pravoslavne patrijaršije*³⁰; *Još neke zanimljivosti iz službenog organa srpske patrijaršije*³¹; *„Glasnik“ službeni organ srpske patrijaršije*³²; *Čudan strah pravoslavaca*³³; *Prota Ljubo Vlašić i nerazrješivost katoličkog braka*³⁴; *Dokumentovanost „Glasnika srpske pravoslavne patrijaršije“ kad je govor o Katoličkoj Crkvi*³⁵; *Opet o dokumentiranosti Glasnika srpske pravoslavne patrijaršije*³⁶; *Neoprostiva uvreda Sv. Savi sa strane pravoslavnog episkopa*³⁷; *Odgovor „Glasniku Srpske pravoslavne patrijaršije“*³⁸.
- Tekstovi o pravoslavlju općenito: *Nova pravoslavna Kristologija*³⁹; *Pravoslavni nacionalizam*⁴⁰; *Pravoslavna crkva*

²⁷ Roko Rogošić, *Sadanje stanje srpske crkve*, u: *Nova revija*, (1925.), br. 4, str. 378–395.

²⁸ Gabro Cvitanović, *Osebuja polemika pravoslavnog popa*, u: *Nova revija*, (1927.), br. 3 – 4, str. 336–342.

²⁹ Roko Rogošić, *Prvi srpski arhiepiskop Sava i Petrova Stolica*, u: *Nova revija*, (1929.), br. 3 – 4, str. 368–389.

³⁰ [Božo Vuco], *Protukatolički stav „Glasnika“ službenog organa srpske pravoslavne patrijaršije*, u: *Nova revija*, (1935.), br. 6, str. 405–406.

³¹ [Božo Vuco], *Još neke zanimljivosti iz službenog organa srpske patrijaršije*, u: *Nova revija*, (1935.), br. 6, str. 409–410.

³² B[ožo] V[uco], *„Glasnik“ službeni organ srpske patrijaršije*, u: *Nova revija*, (1936.), br. 1, str. 80–82.

³³ B[onaventura] M[arija] R[adonić], *Čudan strah pravoslavaca*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 1 – 2, str. 87–89.

³⁴ Zdravko Gospić [Ante Crnica], *Prota Ljubo Vlašić i nerazrješivost katoličkog braka*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 1 – 2, str. 90–91.

³⁵ [Božo Vuco], *Dokumentovanost „Glasnika srpske pravoslavne patrijaršije“ kad je govor o Katoličkoj Crkvi*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 1 – 2, str. 93–95.

³⁶ [Božo Vuco], *Opet o dokumentiranosti Glasnika srpske pravoslavne patrijaršije*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 1 – 2, str. 95–96.

³⁷ [Bonaventura] R[adonić], *Neoprostiva uvreda Sv. Savi sa strane pravoslavnog episkopa*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 3, str. 205–208.

³⁸ B[onaventura] M[arija] R[adonić], *Odgovor „Glasniku Srpske pravoslavne patrijaršije“*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 3, str. 210–212.

³⁹ Dr. Ivanov [Petar Grabić], *Nova pravoslavna Kristologija*, u: *Nova revija*, (1923.), br. 4, str. 378.

⁴⁰ A[nte] Guberina, *Pravoslavni nacionalizam*, u: *Nova revija*, (1925.), br. 3, str. 298–301.

*u polemici sa Pijom XI*⁴¹; *Papinstvo trn u oku pravoslavnicima*⁴²; *Vidljiva glava pravoslavne crkve*⁴³; *Pravoslavna crkva i zapadni hrišćani*⁴⁴; *Snošljivost pravoslavne Crkve*⁴⁵.

- Tekstovi o ostalim pravoslavnim Crkvama: *Pravoslavni Rus Petar Hanski o jedinstvu ruske i katoličke crkve*⁴⁶; *Rusko pravoslavlje i patrijarha Tihon*⁴⁷; *Ujedinjenje crkava i ruska pravoslavna Crkva*⁴⁸; *Sabor Poljske pravoslavne crkve*⁴⁹; *Hoće li se ruska crkva ujediniti?*⁵⁰.

Tekstovi koji govore o protestantima brojčano i prostorno u puno su manjem opsegu prisutni u časopisu, nego oni koji govore o pravoslavlju ili teološkim temama vezanima uz pravoslavnu ili katoličku teologiju. Ta je činjenica razumljiva, jer je protestantizam prostorno i idejno udaljeniji od pravoslavlja s kojim su suradnici *Nove revije* u geografskoj i lingvističkoj blizini. Ipak, ima nekoliko važnih priloga i o protestantizmu te smatramo da ih je potrebno istaknuti:

- Svjetske konferencije: *Značajna konferenca praktičnog kršćanstva u Švedskoj*⁵¹;
- Ostali tekstovi i izvještaji: *Kriza protestantizma*⁵²; *Katolicizam i Protestantizam u današnjoj Njemačkoj*⁵³; *Američki Anglikan-*

⁴¹ L[eonard] Bajić, *Pravoslavna crkva u polemici sa Pijom XI.*, u: *Nova revija*, (1932.), br. 3, str. 207–216.

⁴² B[onaventura] R[adonić], *Papinstvo trn u oku pravoslavnicima*, u: *Nova revija*, (1938.), br. 1 – 2, str. 91–92.

⁴³ Bone M[arija] Radonić, *Vidljiva glava pravoslavne crkve*, u: *Nova revija*, (1939.), br. 4, str. 257–280; Bone M[arija] Radonić, *Vidljiva glava pravoslavne crkve*, u: *Nova revija*, (1939.), br. 5 – 6, str. 399–415.

⁴⁴ „*Pravoslavna crkva i zapadni hrišćani*“, u: *Nova revija*, (1939.), br. 5 – 6, str. 452–455.

⁴⁵ Bone M[arija] Radonić, *Snošljivost pravoslavne Crkve*, u: *Nova revija*, (1940.), br. 5–6, str. 371–399.

⁴⁶ *Pravoslavni Rus Petar Hanski o jedinstvu ruske i katoličke crkve*, u: *Nova revija*, (1922.), br. 4, str. 357–358.

⁴⁷ A[nte] Guberina, *Rusko pravoslavlje i patrijarha Tihon*, u: *Nova revija*, (1925.), br. 2, str. 200–202.

⁴⁸ *Ujedinjenje crkava i ruska pravoslavna Crkva*, u: *Nova revija*, (1928.), br. 3, str. 293–294.

⁴⁹ *Sabor Poljske pravoslavne crkve*, u: *Nova revija*, (1930.), br. 3, str. 244.

⁵⁰ P. Nikolajević, *Hoće li se ruska crkva ujediniti?*, u: *Nova revija*, (1936.), br. 1, str. 127–128.

⁵¹ *Značajna konferenca praktičnog kršćanstva u Švedskoj*, u: *Nova revija*, (1926.), br. 2, str. 188–189.

⁵² Ante Crnica, *Kriza protestantizma*, u: *Nova revija*, (1922.), br. 1, str. 69–70.

⁵³ G[abro] Cvitanović, *Katolicizam i Protestantizam u današnjoj Njemačkoj*, u: *Nova revija*, (1924.), br. 4, str. 384–385.

*ci za sjedinjenje Crkava*⁵⁴; *Ugledni protestant o franjevačkoj misiji*⁵⁵; *Sv. Franjo i protestanti*⁵⁶; *Anglikanac – pobožan sv. Franji*⁵⁷; *Protestanti i misije*⁵⁸; *Protestantski Franjevci*⁵⁹; *Smrt primasa luteranske crkve u Švedskoj*⁶⁰; *Protestant u benediktinskom samostanu*⁶¹.

3. ANALIZA EKUMENSKIH PRILOGA NOVE REVIJE

Kada je riječ o analizi pojedinih ekumenskih tekstova u časopisu *Nova revija*, onda ne možemo preskočiti tekst u kojem se predstavlja Prva svjetska konferencija praktičnog kršćanstva u Stockholmu. U časopisu *Nova revija* iz 1926. godinu nalazi se kratka, ali pozornosti vrijedna, analiza Svjetske skupštine praktičnog kršćanstva od 19. do 30. kolovoza 1925. godine u Švedskoj⁶². Naslov koji je uredništvo stavilo tekstu u kojem opisuje održavanje ove svjetske konferencije praktičnog kršćanstva mogao bi se činiti kao pozitivan pogled uredništva na ovaj protestantski i ekumenski događaj, ali detaljnija analiza tog teksta otkriva nam da to nije slučaj. Naime, kako smo vidjeli, stavljen je naslov *Značajna konferenca praktičnog kršćanstva u Švedskoj*. Uredništvo piše kako je u Stockholmu 1925. godine u mjesecu kolovozu održana: „neke vrsti opća konferenca predstavnika mnogih kršćanskih vjera, da se ujedinjenim silama poradi na promicanju praktičnog kršćanstva u današnjem vijeku.“⁶³ Navodi se i činjenica da su protestanti, dok su organizirali ovu konferenciju, bili u posjetu papi Piju XI. tražeći da pošalje službenog predstavnika na tu svjetsku konferenciju. Reakcija Pape za to povijesno razdoblje i više je nego očekivana: „ne htjede posla-

⁵⁴ *Američki Anglikanci za sjedinjenje Crkava*, u: *Nova revija*, (1924.), br. 4, str. 399–400.

⁵⁵ B[ožo] Vuco, *Ugledni protestant o franjevačkoj misiji*, u: *Nova revija*, (1925.), br. 2, str. 198–200.

⁵⁶ Bono Radonić, *Sv. Franjo i protestanti*, u: *Nova revija*, (1926.), br. 3–4, str. 460–465.

⁵⁷ *Anglikanac – pobožan sv. Franji*, u: *Nova revija*, (1927.), br. 2, str. 215–216.

⁵⁸ *Protestanti i misije*, u: *Nova revija*, (1927.), br. 3–4, str. 330.

⁵⁹ *Protestantski Franjevci*, u: *Nova revija*, (1928.), br. 2, str. 210.

⁶⁰ *Smrt primasa luteranske crkve u Švedskoj*, u: *Nova revija*, (1932.), br. 1, str. 90.

⁶¹ [Božo Vuco], *Protestant u benediktinskom samostanu*, u: *Nova revija*, (1940.), br. 5–6, str. 443–444.

⁶² O ovoj smo konferenciji pisali u: Ivan Macut, *Suvremeni ekumenski pokret – svjetske konferencije (1910. – 2013.)*, Zagreb, 2017., str. 20–23.

⁶³ *Značajna konferenca praktičnog kršćanstva u Švedskoj*, str. 188.

ti nikoga kao odaslanika, jer je on jedini vrhovni poglavar prave Kristove Crkve, pa mu nema mjesta među onim predstavnicima kršćanskih vjera, koji ne će da ga priznaju kao Bogom ovlaštena poglavara. Podređena uloga, koju bi imao Papin odaslanik na ovakvom sastanku, ni s vjerskih ni sa socijalnih razloga ne da se opravdati.⁶⁴

Pisac teksta priznaje da se radi o brojnoj konferenciji, ali i tipično za ono vrijeme zaključuje: „No, uza sve to konferencija nije imala ama nikakva kršćanskog značaja.“⁶⁵ Nadalje, kada je riječ o temama⁶⁶ o kojima se na konferenciji raspravljalo, autor ih nabraja ovim redom: crkva i gospodarsko-obrtni problemi; crkva i moralno-socijalna pitanja; crkva i međunarodni odnosi; crkva i kršćanski odgoj; suradnja kršćanskih crkvi. Glavna je zamjerka pisca ovog teksta kratkoća vremena koju su izlagači imali na raspolaganju da predstave pojedine teme, a samim time „konačni rezultat svih ovih raspravljavanja što se tiče praktične koristi bio je vrlo neznatan. Ako je idejno, vjersko, duševno razilaženje veliko, ne da se zajednički ni u praktičnom životu ništa uraditi.“⁶⁷

Iako se, kako to kaže autor, predstavnici nisu uspjeli složiti ni u jednoj kršćanskoj istini, ipak su, nastavlja malo dalje autor svoju misao: „u jednom uspjeli, a to je, da su se svi saglasili u blažoj ili oštrijoj osudi katoličke Crkve.“⁶⁸

Autorov zaključak i više je nego odraz onovremenih ekumenskih promišljanja unutar Katoličke Crkve u odnosu na ekumenski pokret i pitanje ujedinjenja. Naime, autor piše sljedeće, a time ujedno i zaključuje svoj tekst: „[...] mi smo katolici zadovoljni, što je i ova neuspjela konferenca dokaz, da se bez prave Kristove, katoličke Crkve ne da postignuti jedinstvo ni u praktičnim pitanjima.“⁶⁹

Zaključno o ovome kratkom izvještaju možemo reći kako je u potpunosti u skladu s ekumenskim duhom Katoličke Crkve prije Drugoga vatikanskog sabora te ga je upravo u tome vremensko-me, povijesnom i teološkom kontekstu potrebno i čitati i razumjeti. Ako bismo htjeli dokučiti zašto je autor teksta stavio, po nama, naslov u kojem je želio naglasiti važnost ove svjetske kon-

⁶⁴ Isto, str. 188.

⁶⁵ Isto, str. 188.

⁶⁶ „Predstavnici nijesu bili složni u nijednoj kršćanskoj istini.“ Isto, str. 188.

⁶⁷ Isto, str. 189.

⁶⁸ Isto, str. 188–189.

⁶⁹ Isto, str. 189.

ferencije za praktično kršćanstvo, onda bi ta važnost proizlazila ne iz važnosti održane konferencije i njezina doprinosa budućem ujedinjenju razjedinjenih Kristovih učenika, nego se to značenje, smatramo, prema autoru, očituje u neuspjehu konferencije koja je tim neuspjehom dokazala da je Katolička Crkva jedina u pravu i da se svi ostali kršćani, ako žele raditi na ekumenizmu i na ujedinjenju, trebaju vratiti u krilo jedine i prave Kristove Crkve, a to je Katolička Crkva.

Euharistija i crkveno jedinstvo još je jedan značajan ekumenski tekst. Naime, poznat je stav Katoličke Crkve, a koji se nije promijenio ni nakon Drugoga vatikanskog sabora, da nema zajedničke euharistije prije punoga crkvenog jedinstva. Ipak, i u tom kontekstu postoje značajne razlike između katolika i protestanata te katolika i pravoslavaca. Dok je u prvom odnosu nemoguće zajedno slaviti euharistiju niti je moguće da katolik primi pričest kod protestanata, u drugom odnosu, tj. u odnosu između katolika i pravoslavaca postoje bitne razlike. Rogošić u svojem tekstu u časopisu *Nova revija* tematizira upravo ovaj drugi odnos. Polazi od nekoliko teoloških misli o euharistiji te piše: „Euharistijska žrtva je božanski spoj neba i zemlje, ona ih ujedinjuje. Euharistija je središte Kristove vjere na ovoj zemlji. Ona vjernike Kristove na čitavoj zemlji ujedinjuje u jedno. Crkveni naučitelji su posebno naglasivali tu inifikatornu zadaću presvete Euharistije i nalazili oslonu u sastavini euharistijske materije: mnogo zrna – jedan kruh, mnogo kapi ili zrna grožđa – jedna čaša itd. Sam Spasitelj prije svoje smrti u zadnjoj svojoj oporuci dao je svome Tijelu i svojoj Krvi ujedinjujuću svrhu, kad je molio u svojoj velikosvećeničkoj molitvi, ‘da svi budu jedno.’ ‘da budu jedan pastir i jedno stado’.”⁷⁰

Kada je riječ o euharistiji i njezinoj valjanosti kod pravoslavaca, autor nema nikakve sumnje: „Da i odijeljene istočne crkve imadu euharistijsku žrtvu, dosljedno da se jedan te isti Euharistijski Krst nalazi i u katoličkoj Crkvi i u pravoslavnim crkvama, to danas uče svi katolički teolozi. Tako Euharistijski Krst ujedinjuje Istok i Zapad.”⁷¹ Međutim, pitanje se postavlja oko međusobnog dijeljenja euharistijskih plodova i o tome s katoličke strane autor želi nešto pobliže progovoriti. Polazi od Tridentuskog sabora koji je, između ostaloga, izjavio „da je sv. Misa žrtva

⁷⁰ R. Rogošić, *Euharistija i crkveno jedinstvo*, str. 361.

⁷¹ Isto, str. 361.

koju prikazuje Crkva po svojim svećenicima“ te malo dalje „dakle žrtvu žrtvuje samo Crkva, i to neposredno svećenici, a posredno preko njih oblatore, služitelji, prisutni vjernici i svi članovi Crkve raspršene po cijelome svijetu“⁷². Oni koji nisu u Crkvi, tj. oni koji nisu njezini vidljivi članovi, nastavlja dalje svoje izlaganje autor, oni ne mogu biti „posredni vidljivi oblator – žrtvovalac euharistijske žrtve“, a pravoslavci „koji su u dobroj vjeri, mogu da budu oblatore communes, jer i oni spadaju na mistično tijelo Kristovo. Dosljedno oni su sudionici općih plodova sv. mise u katoličkoj Crkvi“, međutim, autor se ovdje zaustavlja i jasno naglašava sljedeću stvarnost u odnosu na pravoslavne: „ali ne mogu da budu oblatore speciales, ne mogu da naređuju euharistijsku žrtvu, jer juridično na vanjski način nisu članovi Crkve, a svećenik u misi radi kao javni službenik Crkve. Dosljedno katolički svećenici ne mogu primati od pravoslavnih stipendije za mise. Pravoslavni ne mogu biti sudionici specijalnih plodova sv. Mise.“⁷³

Rogošić sada raspravu preokreće i želi odgovoriti na sljedeće pitanje: „Ali može li katolik dati izreći sv. misu za jednog odijeljenog od Crkve?“ Iako svećenik moli i za žive i za mrtve u sve-toj misi, ipak budući da je svećenik javni službenik Crkve „ne može poimence odrediti misu za određenog pokojnika, koji nije katolik“, piše autor te se u tom kontekstu izričito poziva na sv. Augustina koji je na jednome mjestu izjavio: „Katolička nauka zabranjuje euharistijsku žrtvu za one, koji su umrli bez krštenja“, ali Rogošić spominje i na Zakonik iz 1918. godine, koji je tada bio važeći, a koji je u tom kontekstu kaže „za bilo koje mrtve“, te i na neke novije odredbe rimske kongregacije, pa bi se po nekim autorima sv. misa mogla prikazati i za one osobe koje nisu pripadale Crkvi, dok Rogošić ovdje ne izriče svoj stav o tom pitanju⁷⁴.

Na koncu autor tvrdi sljedeće: „Rekosmo, da se kod pravoslavnih nalazi prava euharistijska žrtva. [...] No jer je stalan princip, da izvan Crkve nema žrtve to ako bi koji odijeljeni svećenik formalno i bezuvjetno žrtvovao, njegova euharistijska žrtva bila bi nevaljana. Malo će odijeljenih svećenika imati takovu namjeru. I zato kod njih ima žrtva, koja je ista sa katoličkom žrtvom i tim veže odijeljene sa centrom kršćanstva, sa Petrovom Stolicom,

⁷² Isto, str. 361.

⁷³ Isto, str. 361.

⁷⁴ Usp. Isto, str. 362.

lije nebeske milosti, te je najuspješnije sredstvo, da se dođe do vanjskog, formalnog jedinstva Krstova stada.⁷⁵

Zadnja tema koju želimo malo pobliže tematizirati jest pitanje papinstva. Naime, poznato je da je pitanje Papina primata i uopće papinstva iznimno teško ekumensko pitanje kojem se još ne nazire prihvatljivo rješenje. Da je ovo bila aktualna tema i u vrijeme izlaženja časopisa *Nova revija*, dakle prije Drugoga vatikanskog sabora, svjedoče nam brojni objavljeni tekstovi na tu temu u časopisu kojim se bavimo. Juraj Božitković u svojem članku *Petrova ispovijest i njegovo prvenstvo u Mt 16, 13–19*, ponajprije izlaže tradicionalno katoličko shvaćanje tog biblijskog mjesta, a u nastavku rada piše o pravoslavnom tumačenju Dimitrija Stefanovića i još nekih drugih autora istoga biblijskog teksta. Svi oni dolaze do istog zaključka, a autor navodi izričito riječi D. Jakšića koji tvrdi sljedeće: „Dakle vlast u crkvi sasredotočena je ne u jednoj ličnosti, već u skupu lica. A pošto su svi apostoli jednaki među sobom (Mat. 8, 22–27; 23, 8–12), to su i njihovi prijammnici t.e. episkopi, također jednaki, prema tome vlast nad svima ima skup-sabor episkopa, a vlast nad cijelom vaseljenskom crkvom mora pripadati saboru episkopa sve vaseljene ili vaseljenskom saboru.“⁷⁶

Izloživši tumačenje nekoliko katoličkih autora, domaćih i stranih, Božitković dolazi do zaključka: „Mt. 16, 17–19 tekst je najjasniji i najstalniji dokaz prvenstva Petrova i rimskih papa.“⁷⁷

Drugi tekst koji želimo predstaviti napisao je Ante Cikojević. On u tekstu *Krst je temelj posluha papi* povremeno nastupa dosta polemički u odnosu na one koji ne priznaju Papin primat, kao što to čine katolici. Cikojević, između ostaloga, piše sljedeće: „Na rimskoj dakle stolici sjedi od početka Crkve Petar i njegovi zakoniti nasljednici, koji vode njegovu zaručnicu, a Krst rukovodi njihova djela da budu spasonosna za nju. I to je novo Krstovo upućenje.“⁷⁸

U tekstu autor spominje dvojicu korifeja dviju kršćanskih sljedbi, da upotrijebimo autorove riječi, a to su Luther i Focije. Za obojicu ne upotrebljava baš nešto pretjerano pohvalne, a rekli bismo u današnje vrijeme ni u ekumenskom duhu poštovanja, riječi: „Prvi zadojen paklenom mržnjom na Crkvu i njezina pogla-

⁷⁵ Isto, str. 362.

⁷⁶ J. Božitković, *Petrova ispovijest i njegovo prvenstvo u Mt 16, 13–19*, str. 335.

⁷⁷ Isto, str. 341.

⁷⁸ A. Cikojević, *Krst je temelj posluha Papi*, str. 345.

vicu, pun klevete i psovke do ogavnosti, raskida zaručnicu Krstovu. A Pape upotrebljavaju svu očinsku ljubav, da svedu na pravi put odmetnutog sina. Drugi pak učen i, okretan, ali obožavatelj svojih prirodnih vrlina, duboko pada progoneći svetoga čovjeka, zakonitoga biskupa. Tim unosi nered i rastroj u tijelo zaručnice Krstove.⁷⁹ Taj svoj polemički tekst autor, kako je i bilo očekivati, piše kako bi obranio ulogu Pape i ponovno istaknuo potrebu podložnosti i poslušnosti njemu kao Kristovu namjesniku na zemlji. „Zapovijed očeva ne diže prave slobode djeci, nego uzgaja u njima budućega čovjeka, koji će znati da ravna svojom slobodom prema ljudskom dostojanstvu. [...] Ni zapovijed poglavice Crkve Kristove ne mogu da ugrožavaju slobodu vjernika, nego naprotiv dižu je do slobode sinova Božjih, jer one su duševno svjetlo, koje usavršuje razum, pri čemu se volja usposobljava za više svrhunaravne podvige. Stoga sv. Pavao ističe slobodu ondje, gdje je duh Gospodnji.“⁸⁰

Na koncu, spomenimo i tekst Bože Vuće o Papinoj nepogrešivosti. Za autora teksta nema nikakve dvojbe da je Papina nepogrešivost utemeljena na Svetom pismu, kao i na predaji Crkve. „Nauka, da je Papa nepogrešiv temelji se na najjasnijim riječima sv. Pisma. Jednako se ona temelji i na Predaji bilo Zapadne bilo Istočne Crkve.“⁸¹ Nadalje, u svojem se članku autor poziva na evanđeoski tekst iz Matejeva evanđelja u kojem Isus Petra zove temeljem Crkve te na Isusove riječi iz istoga teksta da Crkvu vrata paklena neće nadvladati. Nadalje, za autora teksta „nema sumnje u autentičnost i historičnost riječi, koje je, prema Evanđelju sv. Ivana, Isus upravo Petru. Tim riječima zapovijeda mu Isus, da upravlja cijelim Njegovim stadom, postavlja ga za vrhovnog Pastira svim vjernicima, što se tiče njihova broja i punine same vlasti, jer je neomeđeno izražena.“⁸²

U odnosu na Papinu nepogrešivost i jedinstvo Crkve, Vuco smatra kako je Isus želio da svi vjeruju u ono što je objavio. Budući da je Papa po Isusovim riječima postavljen za temelj Crkve, kao i za vrhovnog poglavara i učitelja, nastavlja dalje autor, „kad bi stoga on, koji ima od Boga Vrhovnu vlast naučavanja, učio cijelu

⁷⁹ Isto, str. 347–348.

⁸⁰ Isto, str. 352–353.

⁸¹ B. Vuco, *Papinska nepogrešivost*, str. 390.

⁸² Isto, str. 393.

Crkvu nešto što se protivi nauci Isusovoj, nestalo bi jedinstvenosti, koja se mora prije svega očitovati u vjeri⁸³.

Pišući u ovom kontekstu govora o nepogrešivosti o drugim kršćanima, autor jasno kaže kako protestanti „nijesu ujedinjeni ni u vjeri, ni u sakramentima, ni u upravi“, a uz to „nemaju ni sakramentarnog ni upravnog jedinstva. Svak drži što i kako hoće“, a razlog za to, prema našem autoru, jest sljedeći: „To je sve stoga što su otpali od onog, koga je Bog stavio za čuvara jedinstva u svojoj Crkvi, od Pape.“⁸⁴

Kada je riječ o pravoslavnima, i za njih autor kaže kako nemaju upravnog jedinstva, a carigradskom patrijarhu priznaju samo prvenstvo časti, a ne i vlasti te konačno Vuco zaključuje: „I tako nijedna od ovih crkava nema onoga jedinstva, koje je ipak Isus htio da ima njegova Crkva. A nemaju ga, buduć da nemaju Papu, koji je u Crkvi za to, da svojim nepogrešivim naukom čuva crkveno jedinstvo.“⁸⁵

ZAKLJUČAK

Teološki časopis *Nova revija*, a kako je to očito iz prethodnoga bibliografskog priloga ekumenskih tekstova i njihova kratkog predstavljanja i teološke analize, bila je obilježena i ekumenskim tekstovima teoloških autora. Gotovo svake godine izlaženja te gotovo u svakom broju časopis je obuhvaćao i neke ekumenske teme. Zbog toga, istražujući ekumensku produkciju i teološku misao u razdoblju od početka 20. stoljeća pa sve do Drugoga vatikanskog sabora, taj časopis kod nas svakako zauzima važno mjesto.

Uzimajući sve tekstove u cjelini, a koji su na bilo koji način posvećeni ekumenskim temama, itekako održavaju duh predsborskog vremena. Naime, i više je nego očito da svi tekstovi ekumenske tematike imaju apologetsku notu i da su isključivo usmjereni obrani za ono vrijeme tradicionalnog učenja Katoličke Crkve u odnosu na ekumenizam i ekumenska kretanja u cjelini. Da je drukčije, proglasili bismo časopis *Nova revija* u tom smislu naprednim, ali to nije slučaj. U cjelini uzeti tekstovi iz časopisa

⁸³ Isto, str. 396.

⁸⁴ Isto, str. 396.

⁸⁵ Isto, str. 397.

podržavaju i promiču ekumenizam povratka.⁸⁶ Vidjeli smo da su ekumenske teme one koje uglavnom i danas opterećuju razjedinjene kršćane, a odgovori su u skladu s crkvenim učiteljstvom, teologijom i dokumentima Crkve. Očito je da su autori itekako dobro poznavali tadašnja teološka kretanja i teologiju, a iz dočitanja njihovih teoloških radova to se može bez ikakve dvojbe zaključiti.

Zaključno o ekumenskim tekstovima u časopisu *Nova revija* možemo reći da se radi o vrijednom doprinosu predsaborskoj katoličkoj ekumenskoj teologiji te da su i na našem prostoru prenosili tada u Katoličkoj Crkvi opće prihvaćene teološke ideje i rješenja pojedinih ekumenskih pitanja. U svakom proučavanju povijesti teologije, pa i one ekumenske, na našim prostorima, časopis *Nova revija* nedvojbeno će imati nezaobilazno mjesto jer je u ono vrijeme, a i dugo nakon prestanka izlaženja, ulazio u uski krug naših najboljih teoloških časopisa⁸⁷ i takvoga treba ga vrednovati i čitati.

ECUMENICAL BIBLIOGRAPHY IN THE JOURNAL “NOVA REVIIJA” (1922-1941) LIST AND BRIEF ANALYSIS

The article entitled Ecumenical Bibliography in the journal “Nova Revija” (1922-1941), with an introduction and conclusion, is divided into three parts. In the introduction, the author briefly writes about the emergence of the “Nova Revija”. The first chapter is dedicated to a detailed ecumenical bibliography of the journal from 1922 to 1941, from the beginning to the end of its publication. In other chapters, the author presents the grouping of ecumenical bibliography according to theological and ecumenical topics, and then he presents and analyzes them. Three topics are covered: the First World Conference of Practical Christianity in Sweden, the Eucharist and the issue of papacy. The author’s

⁸⁶ Više o ekumenizmu povratka pisali smo u: Ivan Macut, *Katolička Crkva i suvremeni ekumenski pokret*, Zagreb, 2019.

⁸⁷ Godine 1925. *Narodna straža* predstavlja *Novu reviju* „kao naš najbolji znanstveni list“. *Usp. Narodna straža*, br. 12, Šibenik, 18. travnja 1925., god. 5., str. 2.

conclusion is that all the texts are in accordance with that-time position of the Catholic Church, with the theological tenets and reflections of the time and that they all together promote the ecumenism of return, which was a tendency in pre-Council Catholic ecumenical theology.

Key words: Nova Revija, Petar Grabić, Franciscans, ecumenism, return